

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a articolului 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995

privind organizarea judecătorească

*(selectarea și determinarea judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului
de instrucție în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul)*

(Sesizarea nr. 143g/2019)

CHIȘINĂU

24 martie 2020

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Vladimir ȚURCAN, *președinte*,
dlui Eduard ABABEI,
dnei Domnica MANOLE,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 26 iulie 2019,
Examinând sesizarea menționată în ședință publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, ridicată de dna Victoria Sanduța, parte în dosarul nr. 3-114/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 26 iulie 2019 de un complet de judecată din cadrul Curții de Apel Chișinău (format din dna Angela Bostan, dl Anatol Pahopol și dna Veronica Negru), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate pretinde că norma contestată încalcă prevederile articolului 116 alin. (1) și (5) din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 28 noiembrie 2019, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Curții Supreme de Justiție, Asociației Judecătorilor din Moldova, Institutului de Cercetări Juridice și Politice din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, Facultății de Drept a Universității Libere Internaționale din

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

Moldova, Centrului de Resurse Juridice din Moldova, Institutului de Reforme Penale și Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPT”.

6. Domnul judecător constituțional Serghei Țurcan, în deschiderea ședinței Curții, a prezentat plenului Curții Constituționale o cerere de abținere de la judecarea cauzei. Analizând motivele invocate în cererea de abținere, Curtea Constituțională a decis admiterea ei și notarea acestui fapt în procesul-verbal al ședinței Curții. În ședința publică a Curții, au fost prezenți dna Victoria Sanduța, autor al excepției, dl Radu Radu, reprezentat al Parlamentului, și dl Radu Foltea, reprezentant al Guvernului.

A. Circumstanțele litigiului principal

7. Pe 15 martie 2017, prin decretul nr. 74 al Președintelui Republicii Moldova, dna Victoria Sanduța a fost numită în funcția de judecător la Judecătoria Chișinău pe un termen de 5 ani.

8. Pe 27 noiembrie 2018, Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat hotărârea nr. 555/25 cu privire la specializarea sediilor Judecătoriei Chișinău. Prin această hotărâre, Consiliul a stabilit că, începând cu 1 ianuarie 2019, sediile Judecătoriei Chișinău se specializează după cum urmează: sediul Botanica în materie de insolvabilitate; sediul Buiucani în materie penală; sediul Centru în materie civilă; sediul Ciocana în materie contravențională și activitatea judecătorului de instrucție și sediul Rîșcani în materie de contencios administrativ. Totodată, Consiliul a împuternicit președintele și vicepreședinții Judecătoriei Chișinău cu dreptul de a stabili componența nominală a judecătorilor în materie de specializare, repartizați în sediile instanțelor, cu trimiterea listei către Consiliu pentru aprobare.

9. Prin hotărârea nr. 584/27 din 11 decembrie 2018, Consiliul Superior al Magistraturii a aprobat, *inter alia*, lista judecătorilor specializați potrivit sediilor Judecătoriei Chișinău. Potrivit Anexei nr. 1 la hotărârea menționată, dna Victoria Sanduța a fost desemnată, în baza consimțământului, la Judecătoria Chișinău, sediul Centru (*i.e.* cu specializarea în materie civilă).

10. Ulterior, președintele Judecătoriei Chișinău, dl Radu Țurcanu, a depus un demers la Consiliul Superior al Magistraturii prin care a solicitat transferarea a trei judecători, printre care și dna Victoria Sanduța, de la sediul Centru la sediul Ciocana al Judecătoriei Chișinău, care este specializat în materie contravențională și probleme juridice de competența judecătorului de instrucție. Solicitarea dlui Radu Țurcanu s-a bazat pe hotărârea nr. 64/4 din 26 februarie 2019, prin care Consiliul a transferat trei posturi de judecător, asistent și grefier de la sediul Centru la sediul Ciocana al Judecătoriei Chișinău. Prin hotărârea nr. 121/6 din 26 martie 2019, Consiliul Superior al Magistraturii a acceptat demersul președintelui Judecătoriei Chișinău și a

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

dispus transferarea, *inter alia*, a dnei Victoria Sanduța de la sediul Centru la sediul Ciocana al Judecătoriei Chișinău.

11. Pe 11 aprilie 2019, dna Victoria Sanduța a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului Superior al Magistraturii prin care a solicitat anularea Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 121/6 din 26 martie 2019 în partea ce ține de transferarea domniei sale de la sediul Centru la sediul Ciocana al Judecătoriei Chișinău.

12. În cadrul ședinței de judecată, dna Victoria Sanduța a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

13. Prin Încheierea din 16 iulie 2019, instanța de judecată a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

14. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 116 Statutul judecătorilor

„(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii.

(3) Președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sunt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sunt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani.

(5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească sunt următoarele:

Articolul 15¹
Judecătorii de instrucție

„(1) Din rândul judecătorilor instanței judecătorești se numesc judecătorii care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție.

(2) Judecătorul de instrucție este numit de către Consiliul Superior al Magistraturii cu consimțământul acestuia, la propunerea președintelui instanței judecătorești, pentru un mandat de 3 ani.

[Alin.(3) al articolului 15¹ abrogat prin Legea nr. 315 din 22 decembrie 2017, în vigoare din 12 ianuarie 2018]

(4) Consiliul Superior al Magistraturii, la propunerea președintelui instanței judecătorești:

a) cu cel puțin 3 luni până la expirarea mandatului judecătorului de instrucție în exercițiu, numește, în modul stabilit la alin. (2), judecătorul care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție, precum și unul sau mai mulți judecători supleanți care vor exercita atribuțiile judecătorului de instrucție în cazul imposibilității exercitării atribuțiilor de către acesta;

b) în cazul apariției vacanței funcției de judecător de instrucție, în termen de cel mult 30 de zile de la survenirea acesteia, numește, conform procedurii stabilite la alin.(2), un alt judecător care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție.

(5) În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești.

(6) Înainte de a începe exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție, judecătorul urmează cursuri de formare în baza unui program special, coordonat cu Consiliul Superior al Magistraturii, în modul stabilit de lege. Volumul de lucru al judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție va fi diminuat gradual în modul reglementat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(7) Judecătorul numit în condițiile alin. (4) lit. b) exercită atribuțiile judecătorului de instrucție în partea neexecutată din mandatul predecesorului său. În cazul în care acesta exercită funcția vacantă de judecător de instrucție timp de mai mult de un an, el nu va putea fi numit pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție pentru următorul mandat.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

Articolul 15¹

Judecătorii de instrucție

[în redacția anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 265 din 23 noiembrie
2018]

[...]

(5) În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești prin tragere la sorți, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal.

[...]

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

16. În Decizia sa din 28 noiembrie 2019, Curtea a analizat respectarea condițiilor de admisibilitate a prezentei excepții de neconstituționalitate.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, ține de competența Curții Constituționale.

18. Excepția a fost ridicată în dosarul nr. 3-114/19, aflat pe rolul Curții de Apel Chișinău. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost formulată de către un subiect cărui i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

20. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins că articolul 15¹ alin.(5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească contravine prevederilor articolului 116 alin. (1) și (5) din Constituție.

21. Pentru a vedea dacă articolul 116 alin. (5) din Constituție este incident în prezenta cauză, Curtea a trebuit să-l interpreteze. În acest sens, Curtea a observat că articolul 116 alin. (5) din Constituție stabilește că promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora. Astfel, constituanta a considerat că obligația judecătorilor de a judeca în mod echitabil atrage garanții ca independența și inamovibilitatea lor. Ea a

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

considerat transferarea forțată a judecătorilor un factor care poate reprezenta o amenințare la independența și inamovibilitatea judecătorilor. Din acest considerent, Legea fundamentală condiționează transferul judecătorului de acordul acestuia.

22. În acest context, Curtea a reținut că noțiunea de „transfer” din Constituție are un sens autonom. Ea nu depinde de tipul transferului reglementat de legislator în legile inferioare Constituției. Ea are un sens mai larg și înglobează cazurile care implică: (i) mutarea fizică a judecătorului de la o instanță la alta sau în cadrul aceleiași instanțe cu mai multe sedii, și/sau (ii) schimbarea jurisdicției (*i.e.* specializării) în cadrul căreia a activat judecătorul. Curtea va analiza la §§ 43-51 *infra* dacă norma contestată respectă condiția cu privire la acordul judecătorului pentru transfer.

23. Curtea a reținut că judecătorii de instrucție sunt numiți din rândul judecătorilor instanței judecătorești [articolul 15¹ alin. (1) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească]. Procedura de numire a judecătorului de instrucție are loc în două etape. La prima etapă, președintele instanței *selectează și determină* candidatura judecătorului de instrucție, pe care o propune Consiliului Superior al Magistraturii [articolul 15¹ alineatele (2) și (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească]. La cea de-a doua etapă, Consiliul examinează candidatura propusă și *numește* judecătorul de instrucție [articolul 15¹ alin. (2) din Lege].

24. Autorul excepției ridică problema *selectării și determinării* candidaturii judecătorului de instrucție, sub aspectul existenței unui transfer în sensul Constituției. În opiniile prezentate Curții, Parlamentul și Președintele Republicii Moldova contestă acest fapt și susțin că articolul 15¹ alin. (5) din Lege nu are ca efect transferarea judecătorului în sensul Constituției.

25. Sub acest aspect, Curtea a observat că legea nu reglementează cazurile în care Consiliul Superior al Magistraturii poate respinge candidatura propusă de către președintele instanței de judecată. Mai mult, din analiza hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii în această materie, rezultă că majoritatea demersurilor depuse de către președinții instanțelor judecătorești au fost acceptate (a se vedea Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii nr. 446/33 din 24 decembrie 2019, nr. 384/25 din 24 octombrie 2019, nr. 216/13 din 25 iunie 2019, nr. 202/11 din 28 mai 2019, nr. 176/10 din 21 mai 2019, nr. 160/8 din 16 aprilie 2019, nr. 72/4 din 26 februarie 2019, nr. 57/3 din 5 februarie 2019, nr. 45/3 din 5 februarie 2019, nr. 20/1 din 15 ianuarie 2019, nr. 567/26 din 4 decembrie 2018). Astfel, Curtea a considerat că selectarea și determinarea candidatului de către președintele instanței de judecată joacă un rol primordial în procedura de desemnare a judecătorului de instrucție [articolul 15¹ alin. (2) și (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

organizarea judecătorească]. Din acest considerent, Curtea a reținut că garanțiile prevăzute de articolul 116 alin. (5) din Constituție se extind și în privința etapei de selectare și determinare a candidaturii judecătorului de instrucție de către președintele instanței de judecată. Prin urmare, Curtea a considerat că articolul 116 alin. (5) este incident în prezenta cauză.

26. Totodată, Curtea a examinat incidența articolului 116 alin. (1) din Constituție, invocat de autorul excepției, și a observat că acesta prevede că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili potrivit legii. Așadar, se prezumă că din momentul depunerii jurământului judecătorii sunt eliberați de influențe atât din exteriorul sistemului judiciar, cât și din interiorul sistemului. Pe de altă parte, norma contestată stabilește o marjă discreționară pentru președintele instanței de judecată în vederea selectării și determinării candidaturii judecătorului de instrucție în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul în acest sens sau când mai mulți judecători își exprimă acordul. Aceste fapte sunt suficiente pentru a constata incidența articolului 116 alin. (1) din Constituție.

27. Astfel, Curtea a decis să examineze excepția de neconstituționalitate din perspectiva articolului 116 alin. (1) din Constituție.

28. Curtea a mai reținut că norma contestată nu a făcut anterior obiectul controlului de constituționalitate.

29. Prin urmare, Curtea a apreciat că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 116 ALIN. (1) DIN CONSTITUȚIE

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

30. Autorul excepției de neconstituționalitate menționează că norma contestată creează o dependență a judecătorilor de președintele instanței sub aspectul carierei profesionale, deoarece stabilește o marjă discreționară pentru președintele instanței judecătorești privind selectarea și determinarea judecătorilor de instrucție fără acordul acestora.

31. De asemenea, autorul excepției susține că actualul mecanism de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție de către președintele instanței nu conține criterii clare pentru ca judecătorul selectat să poată afla motivul alegerii sale în această funcție. Din acest considerent, autorul excepției consideră că prevederile articolului 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească contravin principiilor

independenței și inamovibilității judecătorului, garantate de articolul 116 alin. (1) și (5) din Constituție.

2. Argumentele autorităților și ale organizațiilor care și-au prezentat opinia solicitată

32. În opinia sa scrisă, Parlamentul a susținut că norma contestată reglementează un mecanism de selecție a candidaturii judecătorului de instrucție în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens. Actualul mecanism de selecție se bazează pe marja discreționară a președintelui instanței de judecată, deoarece mecanismul precedent, care stabilea tragerea la sorți, era neclar, irațional, nu oferea soluții pentru unele situații practice și crea tensiuni nejustificate în rândul judecătorilor instanței de judecată. Astfel, având în vedere faptul că președintele instanței de judecată cunoaște abilitățile și profesionalismul judecătorilor din instanța pe care o conduce, acestuia i-a fost acordată discreția de a selecta candidatura judecătorului de instrucție pentru a o propune Consiliului Superior al Magistraturii spre desemnare. În fine, Parlamentul menționează că actuala modalitate de selectare a judecătorilor de instrucție asigură buna funcționare a instanței judecătorești și evită blocajul în activitatea acesteia în eventualitatea imposibilității numirii unui judecător de instrucție. Prin urmare, norma contestată nu contravine articolului 116 alin. (1) și (5) din Constituție.

33. În opinia Președintelui Republicii Moldova se menționează că norma contestată reglementează doar procedura de selectare a judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție. Astfel, legislatorul nu a intervenit în exercitarea actului de justiție, ci doar a soluționat o problemă practică care poate apărea în aplicarea mecanismului de selectare a judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție. Prin urmare, norma contestată nu încalcă prevederile articolului 116 alin. (1) și (5) din Constituție.

34. În opinia prezentată de către Guvern se menționează că norma contestată stabilește un mecanism arbitrar de selectare a candidaturii judecătorului care va exercita atribuțiile judecătorului de instrucție. În acest sens, Guvernul menționează că candidatura judecătorului în discuție se selectează, în prezenta cauză, de către președintele instanței de judecată care îndeplinește o funcție administrativă. Inamovibilitatea reprezintă o puternică garanție a independenței judecătorului și o măsură de protecție a acestuia împotriva oricărei măsuri arbitrare, inclusiv transferarea fără consimțământul său. De asemenea, punctul 3.4 din Carta Europeană privind statutul

judecătorului stabilește situațiile derogatorii de la principiul inamovibilității judecătorului, și anume situația în care judecătorul este transferat fără acordul său în legătură cu aplicarea unei sancțiuni disciplinare; în care intervine o modificare legală a organizării judiciare și în care judecătorul este chemat să sprijine un tribunal vecin care se află într-o situație dificilă. În acest din urmă caz, afectarea temporară trebuie să aibă o durată limitată definită în statut. Guvernul susține că selectarea judecătorului de instrucție, fără consimțământul acestuia, poate fi admisă în măsura în care au fost epuizate toate încercările de a fi recrutați potențialii candidați și doar după o instruire adecvată până la exercitarea funcției. În fine, având în vedere faptul că norma contestată nu îndeplinește condițiile menționate *supra*, Guvernul consideră că aceasta este constituțională în măsura în care se aplică situației în care mai mulți judecători din cadrul aceleiași instanțe judecătorești își exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție.

35. În opinia prezentată de către Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice se menționează că norma contestată îi acordă președintelui instanței de judecată o prerogativă discreționară și arbitrară, deoarece în cazul în care nici un judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție, primul poate selecta candidatura judecătorului fără a ține cont de consimțământul expres și formalizat în prealabil de către candidat. Institutul consideră că norma contestată este în contradicție cu prevederile articolului 116 alin. (5) din Constituție, care stabilește că judecătorul poate fi transferat doar cu acordul său.

36. În opinia prezentată de către Centrul de Resurse Juridice din Moldova se menționează că mecanismul de selectare a judecătorului de instrucție a fost introdus de către legislator prin Legea nr. 126 din 9 iulie 2016. Astfel, potrivit Legii nr. 126, candidatura judecătorului de instrucție se determina de către președintele instanței judecătorești prin tragere la sorți, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal. Ulterior, prin Legea nr. 265 din 23 noiembrie 2018, legislatorul a exclus, *inter alia*, procedura tragerii la sorți și i-a atribuit președintelui instanței de judecată competența de a selecta candidatura judecătorului de instrucție. În acest sens, se menționează că modul de numire a judecătorului este, incontestabil, unul din elementele care trebuie luate în calcul atunci când se analizează faptul dacă judecătorul poate fi considerat independent. Independența judecătorului nu ar trebui analizată doar în contextul independenței acestuia față de părți, ci și în raport cu oricare altă persoană care ar fi în măsură să-l influențeze, în special în raport cu președintele instanței în care activează. Centrul susține că norma contestată nu reglementează numirea în funcție a judecătorului, ci numirea unui judecător, care este deja în funcție, pentru exercitarea atribuțiilor

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

judecătorului de instrucție. În acest context, nici regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii, nici Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească nu stabilesc criterii în baza cărora președintele instanței va decide în privința selectării candidaturii judecătorului de instrucție în cazul în care niciun judecător nu dorește să candideze pentru această funcție. Astfel, Centrul menționează că procedura tragerii la sorți a avut scopul de a exclude posibilitatea președintelui instanței judecătorești să influențeze în mod discreționar acest proces. În fine, având în vedere particularitățile sistemului judecătoresc din țară, Centrul consideră că dreptul președintelui instanței judecătorești de a stabili, în mod discreționar, cine dintre judecătorii de drept comun trebuie să exercite, fără consimțământ, atribuțiile judecătorului de instrucție poate afecta independența judecătorului.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

37. Curtea reține că a interpretat, în jurisprudența sa, prevederile articolului 116 alin. (1) din Constituție. Ea a reținut că independența judiciară înseamnă nu doar independența puterii judecătorești în ansamblul său față de celelalte puteri ale statului, ci privește și aspectul „intern”. Fiecare judecător, indiferent de care este poziția sa în sistem, exercită funcția judiciară. Prin urmare, în soluționarea unei cauze, acesta trebuie să fie independent și față de ceilalți judecători, precum și față de președintele instanței sau față de celelalte instanțe, ca, de exemplu, instanțele de apel sau celelalte instanțe superioare (HCC nr. 21 din 22 iulie 2016, § 103).

38. De asemenea, în Hotărârea nr. 2 din 9 februarie 2016, Curtea a reținut că judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi supuși unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții ilegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. În calitate de deținător al autorității judecătorești, judecătorul trebuie să-și poată exercita funcția în deplină independență în raport cu toate constrângerile de natură socială, economică și politică, și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească (a se vedea § 97 din Hotărârea citată).

39. În Hotărârea nr. 18 din 2 iunie 2014, Curtea a reținut că inamovibilitatea este o garanție a bunei-administrații a justiției și o condiție *sine qua non* a independenței și a imparțialității judecătorului. Ea nu este stabilită numai în interesul judecătorului, ci și în cel al justiției. Inamovibilitatea este o puternică garanție a independenței judecătorului, fiind o măsură de protecție a acestuia. Potrivit acestui principiu, judecătorul nu

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

poate fi nici revocat, nici retrogradat, nici transferat într-un post echivalent, nici avansat fără consimțământul său. Inamovibilitatea pune magistrații la adăpost de orice revocare și transferare impusă în afara de erori foarte grave și după o procedură jurisdicțională (a se vedea §§ 51-52 din Hotărârea citată).

40. Totodată, Curtea a reținut că procedurile de transferare a judecătorilor trebuie să fie reglementate de lege de o manieră care nu ar influența independența judecătorului și care nu ar crea judecătorului suspiciuni privind incertitudinea viitoarei activități profesionale (HCC nr. 3 din 9 februarie 2012, § 78).

3.2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

41. Așa cum a stabilit la § 26 din prezenta Hotărâre, Curtea reține că articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească produce o ingerință în privința independenței judecătorilor.

42. La această etapă, Curtea va examina următoarele aspecte: (i) dacă mecanismul de selectare și determinare a judecătorului de instrucție respectă cerința cu privire la acordul judecătorului pentru transfer și (ii) dacă mecanismul de selectare și determinare a judecătorului de instrucție de către președintele instanței de judecată este clar și dacă este în măsură să asigure un echilibru corect între valorile concurente. Cele două valori concurente sunt, pe de o parte, necesitatea asigurării independenței judecătorului și, pe de altă parte, necesitatea administrării justiției în mod eficient.

(i) Dacă mecanismul de selectare și determinare a judecătorului de instrucție respectă cerința cu privire la acordul judecătorului pentru transfer

43. Constituția stabilește, la articolul 116 alin. (5), o singură condiție formală, însă obligatorie, pentru transferul judecătorilor: consimțământul (a se vedea § 22 din prezenta Hotărâre). În Hotărârea nr. 3 din 9 februarie 2012, § 82, Curtea a reținut că articolul 116 alin. (5) din Constituție nu admite derogări excepționale prin lege organică de la normele constituționale, acordul judecătorilor pentru transfer fiind o condiție *sine qua non*. Astfel, deși în Hotărârea nr. 3 din 9 februarie 2012 Curtea a adoptat o interpretare rigidă a textului Constituției în privința necesității consimțământului judecătorului pentru transfer, Curtea consideră că interesul bunei-administrații a justiției reclamă o abordare mai flexibilă. Noua abordare a Curții se bazează pe următoarele raționamente.

44. Potrivit punctului 3.4 din Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, adoptată la Strasbourg pe 8-10 iulie 1998, judecătorul în

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

funcție într-un tribunal nu poate fi, în principiu, desemnat și nici transferat într-o nouă funcție, chiar și în sensul promovării, fără liberul său consimțământ. Totodată, Curtea observă că aceeași prevedere din Cartă stabilește trei excepții de la principiul inamovibilității judecătorului, și anume (a) dacă transferul are loc în legătură cu aplicarea unei sancțiuni disciplinare; (b) dacă transferul este necesar în legătură cu modificarea legală a organizării judiciare sau (c) dacă transferul este temporar și are ca scop sprijinirea unui tribunal învecinat.

45. De asemenea, Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor stabilește la nivel de principiu că un judecător nu poate fi numit din nou sau mutat într-o altă funcție judiciară fără consimțământul său. Totodată, textul Recomandării admite derogări în caz de aplicare a unei sancțiuni disciplinare sau de reformare a organizării sistemului judiciar (a se vedea Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, pct. 52).

46. Comisia de la Veneția a optat, de asemenea, pentru o abordare mai flexibilă a principiului inamovibilității judecătorului, stabilind că aplicarea unei sancțiuni disciplinare sau modificarea legală a organizării judiciare reprezintă cazuri care justifică o derogare, *i.e.* transferul judecătorilor fără consimțământ (a se vedea Avizul cu privire la Actul CLXII din 2011 cu privire la statutul juridic și remunerarea judecătorilor al Ungariei, adoptat la cea de-a 90-a sesiune plenară, CDL(2012)005, § 76).

47. Mai mult, Comisia de la Veneția a menționat că dependența transferului unui judecător de consimțământul său, chiar dacă instanța este „desființată sau reorganizată”, este exagerată. În asemenea cazuri, transferul judecătorului împotriva voinței sale ar trebui să fie posibil (a se vedea Avizul cu privire la propunerile de modificare a proiectului de lege privind modificarea Constituției pentru consolidarea independenței judecătorilor din Ucraina, adoptat la cea de-a 97-a sesiune plenară, CDL-AD(2013)034-e, §17).

48. Astfel, Curtea reține că constituanta a utilizat formulări rigide în textul articolului 116 alin. (5) din Constituție, pentru a evidenția că inamovibilitatea judecătorului reprezintă un principiu fundamental. Așa cum acest principiu constituțional nu este absolut, Curtea notează că judecătorul ar putea fi transferat fără acordul acestuia, dacă acest fapt are loc: (a) în legătură cu aplicarea unei sancțiuni disciplinare, b) în legătură cu reorganizarea judecătorească sau c) în legătură cu sprijinirea unui tribunal învecinat.

49. În această cauză, prevederile articolului 15¹ alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească stabilesc faptul că judecătorul de instrucție este numit de către Consiliul Superior al Magistraturii cu consimțământul

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

acestui, la propunerea președintelui instanței judecătorești. Totodată, la articolul 15¹ alin. (5), Legea stabilește o derogare de la regula consimțământului în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul. În această situație, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești. Curtea observă că judecătorul poate fi desemnat în funcția de judecător de instrucție chiar dacă nu consimte acest fapt. Această situație reprezintă o derogare de la regula generală stabilită de articolul 116 alin. (5) din Constituție, care prevede că transferarea judecătorilor se face numai cu acordul acestora.

50. La această etapă, Curtea va examina dacă derogarea în discuție se încadrează în vreo excepție admisă de la principiul inamovibilității judecătorului. Astfel, Curtea observă că judecătorul de instrucție este numit de către Consiliul Superior al Magistraturii la propunerea președintelui instanței judecătorești, pentru un mandat de trei ani [articolul 15¹ alin. (2) din Legea privind organizarea judecătorească]. Astfel, având în vedere durata limitată a mandatului, Curtea admite că desemnarea judecătorului de instrucție de către Consiliu în situația invocată se încadrează în cea de-a treia excepție de la principiul inamovibilității judecătorului, deoarece „transferul este temporar și are ca scop sprijinirea unui tribunal vecin”.

51. Având în vedere faptul că transferul fără acordul judecătorului reprezintă o excepție obiectivă admisă de Constituție, Curtea reține că **norma contestată este constituțională sub aspectul articolului 116 alin. (5) din Constituție**. În continuare, Curtea va examina dacă norma contestată nu încalcă principiul independenței judecătorului, garantat de articolul 116 alin. (1) din Constituție.

(ii) Dacă mecanismul de selectare și determinare a judecătorului de instrucție de către președintele instanței de judecată este clar și dacă este în măsură să asigure un echilibru corect între valorile concurente

52. În continuare, Curtea va examina dacă mecanismul de selectare și determinare a judecătorului de instrucție de către președintele instanței de judecată este apt să asigure un echilibru corect între, pe de o parte, necesitatea asigurării independenței judecătorului și, pe de altă parte, necesitatea administrării justiției în mod eficient.

53. Cu titlu preliminar, Curtea reține că în cauza *Parlov-Tkalcic v. Croația*, 22 decembrie 2009, § 86, Curtea Europeană a stabilit câteva criterii prin prisma cărora poate fi evaluată independența judecătorilor:

86. [...] Noțiunile de independență și imparțialitate obiectivă sunt strâns legate ... uneori fiind dificil să le disociezi. [...] Pentru a stabili dacă un tribunal poate fi considerat

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

„independent” în sensul articolului 6 § 1, trebuie avut în vedere, între altele, **modul de numire** a membrilor, **mandatul** acestora, **existența garanțiilor împotriva presiunilor din exterior** și dacă **tribunalul creează o aparență de independență** [...]. Totuși, independența judiciară nu implică doar eliberarea judecătorilor de influențele nejustificate din exteriorul sistemului judiciar, ci și de cele din interiorul sistemului. Această independență judiciară internă impune ca aceștia să nu primească indicații sau să nu fie supuși unor presiuni din partea colegilor judecători sau a celor din instanță care au responsabilități administrative, cum ar fi președintele instanței sau președintele unei diviziuni în instanță [...]. Lipsa unor garanții suficiente care să asigure independența judecătorilor în cadrul sistemului judiciar și, în special, față de superiorii lor judiciari poate determina Curtea să conchidă că îndoielile reclamantului cu privire la (independența și) imparțialitatea unei instanțe pot fi considerate justificate în mod obiectiv.

54. Cu privire la claritatea normei contestate, Curtea observă că articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească prevede următoarele:

„În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești.”

55. Curtea observă că textul „candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești” din norma contestată nu prevede expres în ce mod și conform căror criterii va determina președintele instanței candidatura judecătorului de instrucție. *Prima facie*, legislatorul i-a acordat președintelui instanței o marjă de discreție cu privire la alegerea metodei de determinare a candidaturii judecătorului de instrucție. Totuși, dat fiind faptul că autorul excepției contestă proporționalitatea măsurii, Curtea admite că norma contestată este clară.

56. Cu privire la proporționalitatea măsurii contestate, Curtea reține că atât necesitatea de a asigura independența judecătorului, cât și necesitatea administrării justiției în mod eficient reprezintă valori protejate de articolul 116 din Constituție. Niciuna din ele nu constituie o valoare absolută și, prin urmare, ambele pot fi limitate prin optimizarea lor. De asemenea, nu există o ierarhie între independența judecătorului și administrarea justiției în mod eficient, ci mai curând o conlucrare între aceste două valori pentru realizarea unui scop comun, cum este cel al asigurării dreptului la un proces echitabil al participanților la proces.

57. De altfel, așa cum un proces echitabil nu poate fi asigurat fără judecători independenți, tot așa nici termenul rezonabil de examinare a cauzelor, ca element al procesului echitabil, nu poate fi asigurat fără o administrare eficientă a justiției. Așadar, deși în prezenta cauză valorile în

discuție sunt concurente, în general, ele conlucrează pentru realizarea aceluiași scop.

58. Pornind de la scopul comun al acestor două valori – procesul echitabil –, Curtea reține că legislatorul trebuie să dea dovadă, în acest domeniu, de prudență atunci când reglementează măsuri care ar putea să afecteze echilibrul necesar dintre independența judecătorilor și administrarea eficientă a justiției. În această cauză, Curtea va examina dacă acest echilibru a fost asigurat.

59. Curtea observă că articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească delegă președintele instanței de judecată să selecteze și să determine candidatura judecătorului de instrucție în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul în acest sens.

60. Curtea admite că în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul să candideze pentru funcția de judecător de instrucție, delegarea acestei competențe către președintele instanței urmărește realizarea unui scop legitim, și anume selectarea și determinarea unui candidat pentru a asigura respectarea termenului rezonabil de judecare a cauzelor pendinte.

61. Faptul că legislatorul a stabilit un mecanism care urmărește deblocarea unei situații în care niciun judecător nu-și exprimă acordul de a candida la funcția de judecător de instrucție este binevenit. Totuși, având în vedere că mecanismul în discuție stabilește o pondere mai mare pentru necesitatea administrării justiției în mod eficient, Curtea va examina dacă legislatorul a prevăzut pentru cealaltă valoare (*i.e.* necesitatea asigurării independenței judecătorului) garanții compensatorii.

62. Curtea observă că după ce judecătorul este desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție, acesta urmează cursuri de formare în baza unui program special, coordonat cu Consiliul [articolul 15¹ alin. (6) teza I din Legea privind organizarea judecătorească].

63. De asemenea, în perioada în care judecătorul de instrucție urmează cursurile de formare, volumul de lucru îi este diminuat gradual, în modul reglementat de Consiliu [articolul 15¹ alin. (6) teza a II-a din Lege].

64. Totodată, în cazul în care judecătorul desemnat în calitate de judecător de instrucție nu este de acord cu desemnarea sa în această calitate, el poate contesta Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii [articolul 191 alin. (3) din Codul administrativ].

65. Deși cursurile de formare, diminuarea graduală a volumului de lucru și posibilitatea de a contesta hotărârea Consiliului reprezintă, la prima vedere, garanții care pot să compenseze din dezechilibrul dintre cele două valori concurente, Curtea observă că există și alte elemente care trebuie luate în considerare.

66. În primul rând, Curtea constată că nici legea, nici prevederile Regulamentului privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție [aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 145/6 din 12 februarie 2013] nu stabilesc o asemenea condiție că în cadrul procedurii de selectare și determinare a candidaturii președintei instanței de judecată ar fi obligat să țină cont de **situația particulară a judecătorului** care ar putea exclude transferul (e.g. sarcina; creșterea de unul singur a unui minor; îngrijirea unui membru de familie etc.). Astfel, norma contestată este insensibilă la situațiile obiective în care se pot afla unii judecători.

67. Curtea reține că această carență nu poate fi compensată prin faptul că judecătorul de instrucție va urma cursuri de formare (a se vedea § 63 *supra*) sau că îi va fi diminuat volumul de lucru în mod gradual (a se vedea § 64 *supra*). Mai mult, chiar posibilitatea contestării hotărârii Consiliului (a se vedea § 65 *supra*) nu poate compensa această carență, deoarece Consiliul, la fel ca și președintele instanței de judecată, nu este obligat, potrivit legii, să țină cont de situația particulară a judecătorului care ar exclude, eventual, transferul.

68. În al doilea rând, Curtea observă că **legea nu-l obligă pe președintele instanței de judecată să-și motiveze demersul** prin care propune Consiliului Superior al Magistraturii desemnarea unui judecător pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție. Regulamentul privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție (citată la § 66 *supra*) stabilește, la punctul 10, că președintele instanței de judecată trebuie să țină cont, la înaintarea demersului privind numirea unui sau mai multor judecători de drept comun pentru exercitarea atribuțiilor de judecător de instrucție, de criteriile de bază necesare pentru desemnarea judecătorilor. În prezent, Legea stabilește două criterii în acest sens: candidatul trebuie să fie judecător și trebuie să-și exprime consimțământul pentru a candida în această funcție [a se vedea articolul 15¹ alin. (1) și (5) din Legea privind organizarea judecătorească]. În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă consimțământul, președintele instanței ar fi obligat să respecte o singură condiție pentru a selecta și determina un candidat – persoana trebuie să fie judecător. Astfel, legea nu-l obligă pe președintele instanței de judecată să-și motiveze demersul în baza calităților profesionale ale candidatului sau să motiveze dacă situația particulară a judecătorului îi permit judecătorului selectat să candideze, contrar voinței sale. În această situație judecătorul selectat poate rămâne fără un răspuns la întrebarea de ce a fost el cel selectat și nu un alt judecător. Mai mult, această situație îi poate crea judecătorului selectat suspiciuni de rea-intenție din partea președintelui instanței de judecată.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

69. Curtea reține că această carență nu poate fi compensată prin posibilitatea contestării hotărârii Consiliului (a se vedea § 64 *supra*), deoarece Consiliul, la fel ca președintele instanței de judecată, nu este obligat, potrivit legii, să țină cont de aceste circumstanțe de fapt.

70. În al treilea rând, Curtea reține că în cazul în care niciun judecător nu dorește să exercite atribuțiile judecătorului de instrucție, însăși **selectarea și determinarea discreționară** de către președintele instanței de judecată a candidaturii este problematică. Astfel, în redacția sa inițială, articolul 15¹ prevedea că în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești prin *tragere la sorți*, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal [a se vedea Legea privind organizarea judecătorească în redacția Legii nr. 126 din 9 iunie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative]. Ulterior, procedura tragerii la sorți a fost exclusă [a se vedea Legea nr. 265 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative]. În Nota de fundamentare a amendamentului, autorii inițiativei legislative au menționat că în contextul specializării judecătorilor, selectarea și determinarea judecătorilor de instrucție în baza tragerii la sorți este „absolut irațională”.

71. Curtea reține că tragerea la sorți poate asigura, cel puțin, un proces transparent, de natură aleatorie, lipsit de suspiciuni. În acest sens, Curtea menționează că tranziția legislativă de la tragerea la sorți cu participarea tuturor judecătorilor instanței de judecată la selectarea și determinarea, în mod discreționar, de către președintele instanței a judecătorului de instrucție nu a fost asigurată cu garanții împotriva selectării arbitrare.

72. În al patrulea rând, Curtea observă că, deși legea limitează *durata* mandatului la trei ani, ea **nu limitează numărul mandatelor**. În forma sa inițială, articolul 15¹ alin. (2) stabilea că judecătorul de instrucție este numit pentru un mandat de trei ani, fără posibilitatea de a exercita două mandate consecutive [a se vedea Legea privind organizarea judecătorească în redacția Legii nr. 126 din 9 iunie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative]. Ulterior, prin Legea nr. 265 din 23 noiembrie 2018, Parlamentul a exclus interdicția în discuție. În acest sens, Curtea reține că, *in abstracto*, norma contestată permite selectarea și determinarea fără consimțământ și în mod repetat a aceluiași judecător pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție.

73. Curtea reține că lipsa unei limite în numărul de mandate care pot fi deținute consecutiv de un judecător de instrucție, contrar voinței sale, nu poate fi compensată nici prin posibilitatea de a contesta hotărârea Consiliului (a se vedea § 64 *supra*), deoarece legea nu stabilește o astfel de restricție.

74. În al cincilea rând, Curtea constată că legea obligă președintele instanței de judecată să selecteze doar un **singur candidat** pentru funcția de judecător de instrucție. Pentru judecătorul selectat, acest fapt reprezintă o incertitudine cu privire la motivul selectării sale de către președintele instanței. Din perspectiva președintelui instanței de judecată, acest fapt îi permite să selecteze și determine un candidat pe care îl preferă din motive subiective. Din perspectiva rolului Consiliului Superior al Magistraturii, selectarea și determinarea unui singur candidat de către președintele instanței de judecată limitează marja de discreție a Consiliului în acest proces. Mai mult, legea nu reglementează cazurile în care Consiliul Superior al Magistraturii poate respinge candidatura propusă de către președintele instanței de judecată. În această situație, rolul președintelui instanței devine dominant.

75. Curtea observă, pe de o parte, că mecanismul de selectare și de desemnare a judecătorilor de instrucție stabilește trei garanții care pun în valoare independența judecătorilor, și anume:

- (i) obligația judecătorului de instrucție de a urma cursuri de formare (a se vedea § 62 din prezenta Hotărâre);
- (ii) diminuarea graduală a volumului de lucru pe durata cursurilor de formare (a se vedea § 63 din prezenta Hotărâre) și
- (iii) posibilitatea de a contesta hotărârea Consiliului (a se vedea § 64 din prezenta Hotărâre).

76. Pe de altă parte, Curtea constată că același mecanism conține alte cinci elemente care pun în valoare necesitatea administrării justiției în mod eficient, pornind, cel puțin, de la prezumția că președintele instanței urmărește realizarea acestei valori, și anume:

- (i) nu obligă președintele instanței judecătorești să țină cont de situația particulară a judecătorului care ar exclude transferul acestuia (a se vedea § 66 din prezenta Hotărâre);
- (ii) nu-l obligă pe președintele instanței să-și motiveze demersul (a se vedea § 68 din prezenta Hotărâre);
- (iii) permite selectarea și determinarea discreționară a judecătorului (a se vedea § 70 din prezenta Hotărâre);
- (iv) nu prevede o limită în exercitarea mandatelor consecutive de către judecătorul de instrucție (a se vedea § 72 din prezenta Hotărâre) și
- (v) nu prevede posibilitatea selectării și determinării mai multor candidați (a se vedea § 74 din prezenta Hotărâre).

77. Deși, sub aspect *cantitativ*, garanțiile valorilor concurente sunt aproximativ egale (trei pentru independența judecătorilor v. cinci pentru administrarea justiției), Curtea reține că sub aspectul *ponderii* fiecărei garanții examinate individual (a se vedea §§ 67, 69 și 73 *supra*), pârghia

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

balanței pe care stau, pe de o parte, independența judecătorului și, pe de altă parte, administrarea justiției în mod eficient, înclină în favoarea ultimei.

78. Având în vedere cele menționate la §§ 75 și 76 *supra*, Curtea reține că legislatorul a reglementat un mecanism de selectare și desemnare a judecătorilor de instrucție într-un mod care favorizează administrarea eficientă a justiției. Mecanismul în discuție poate asigura o selectare și desemnare rapidă a judecătorilor de instrucție. În același timp, această rapiditate stabilește o pondere mai mică pentru independența judecătorilor, care este și ea o valoare la fel de importantă într-un stat de drept.

79. Curtea reamintește că administrarea eficientă a justiției nu este un scop în sine. Atât administrarea justiției, cât și independența judecătorilor au scopul să asigure dreptul la un proces echitabil (a se vedea § 56 *supra*). În acest sens, legislatorul trebuia să optimizeze cele două valori.

- Concluzii

80. Prin urmare, Curtea reține că mecanismul de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție de către președintele instanței de judecată nu asigură un echilibru corect între, pe de o parte, necesitatea asigurării independenței judecătorului și, pe de altă parte, necesitatea administrării justiției în mod eficient, așa cum ar face-o existența unor garanții împotriva arbitrarului. Așadar, prevederile articolului 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească sunt de natură să afecteze principiul independenței judecătorului, stabilit de articolul 116 alin. (1) din Constituție.

81. Curtea conchide că Parlamentul urmează să modifice legislația în acest domeniu astfel, încât mecanismul de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție fără acordul lor să funcționeze de o manieră echilibrată. Curtea nu poate să-i impună Parlamentului un mecanism de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție. Constituția stabilește o singură cerință pentru legislator în acest domeniu, și anume ca mecanismul în discuție să asigure optimizarea celor două principii (principiul independenței judecătorului și principiul administrării justiției în mod eficient). În acest sens, având în vedere circumstanțele particulare ale cauzei, legislatorul poate avea în vedere constatările Curții pentru a reglementa un mecanism de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție. Important este ca mecanismul în discuție să funcționeze în mod echitabil și să lipsească arbitrarul.

82. Curtea consideră necesar ca, până la modificarea Legii de către Parlament, mecanismul de selectare și determinare a judecătorilor de instrucție să aibă loc pe baza procedurii tragerii la sorți, așa cum acesta a fost reglementat de articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească în redacția anterioară intrării în vigoare al Legii nr. 265 din 23

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, care prevedea următoarele:

„În cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești prin tragere la sorți, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal.”

83. Această soluție presupune că procedura tragerii la sorți reintră în fondul activ al legislației. În jurisprudența sa, Curtea a aplicat o asemenea soluție în cazurile în care a declarat neconstituționale prevederile din legile de modificare. Acest fapt îi permite Curții să aplice, *mutatis mutandis*, o asemenea soluție și în cazul în care se contestă o prevedere legală dintr-un act de bază, în prezenta cauză articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească.

84. În Hotărârea nr. 33 din 10 octombrie 2013, § 63-64, Curtea a reținut că prevederile legale abrogate prin textul de lege declarat neconstituțional reintră în fondul activ al dreptului, continuând să producă efecte juridice până la intrarea în vigoare a noilor reglementări, acesta fiind un efect specific al pierderii legitimității constituționale, sancțiune diferită și mult mai gravă decât o simplă abrogare a unui text normativ. În acest context, Curtea a notat că în cazul declarării neconstituționalității unor norme de modificare/abrogate, **până la operarea modificărilor de rigoare de către Parlament, urmează să se aplice prevederile anterioare modificării/abrogării**, într-un mod conform considerentelor acesteia la cazul dedus examinării sale. Curtea subliniază că a aplicat soluția reintrării în fondul activ al legislației anterioare în mai multe Hotărâri (HCC nr. 27 din 31 octombrie 2019, § 75; HCC nr. 2 din 28 ianuarie 2014, § 127-128; HCC nr. 8 din 14 februarie 2014, § 83; HCC nr. 11 din 25 martie 2014, § 74, și HCC nr. 13 din 22 mai 2014, § 93).

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A ARTICOLULUI 15¹ ALIN. (5) DIN LEGEA NR. 514 DIN 6 IULIE 1995
PRIVIND ORGANIZAREA JUDECĂTOREASCA

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite excepția de neconstituționalitate ridicată de către dna Victoria Sanduța în dosarul nr. 3-114/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.*

2. *Se declară neconstituțional articolul 15¹ alin. (5) din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, în redacția Legii nr. 265 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative.*

3. Până la modificarea Legii de către Parlament, selectarea și determinarea judecătorilor de instrucție de către președintele instanței de judecată va avea loc în baza procedurii tragerii la sorți, așa cum aceasta a fost reglementată de articolul 15¹ alin. (5) din Legea privind organizarea judecătorească, în redacția anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 265 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, care prevedea că „în cazul în care niciun judecător nu-și exprimă acordul pentru exercitarea atribuțiilor judecătorului de instrucție sau mai mulți judecători își exprimă acordul în acest sens, candidatura judecătorului va fi determinată de către președintele instanței judecătorești prin tragere la sorți, în prezența tuturor judecătorilor care activează în instanța judecătorească, cu consemnarea acestui fapt într-un proces-verbal”.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Vladimir ȚURCAN

*Chișinău, 24 martie 2020
HCC nr. 7
Dosarul nr. 143g/2019*